

Bacheloroppgave

Det Forebyggende Arbeidet På Mortensrud

En kvalitativ intervjustudie

Rabia Karademir

Sosialt arbeid: Sosionom

2023

Antall ord: 9780

HØGSKULEN
I VOLDA

Eigenerklæring

Denne oppgåva er mitt eige og sjølvstendige arbeid. Den gjer ikkje bruk av andre sitt arbeid utan at det er oppgitt, den gjer ikkje bruk av tekst frå eige arbeid utan at det er oppgitt, og kjelder som er brukt er ført inn i både tekst og kjeldeliste i på ein måte som gjer at eg ikkje vil få ein 'ufortent rennomegevinst'. Den har heller ikkje vore brukt som eksamensvar eller arbeidskrav tidlegare.

Eg veit at oppgåva vil bli elektronisk kontrollert for plagiat og at alvorlege brot med 'god sitatskikk' vert behandla som fusk jf. UH-lova § 4-7 og § 4-8, 3. ledd.

I arbeidet med oppgåva er personopplysningar behandla i samsvar med retningslinjene som er å finne i Canvas. Oppgåva inneheld ikkje opplysningar som kan førast tilbake til einskildpersonar ut over det som dei har godtatt gjennom samtykke eller som er offentleg kjent.

Eg/vi gir Høgskulen i Volda rett til å publisere oppgåva vederlagsfritt i elektronisk form.

Sammendrag

Mortensrud har fått mye oppmerksomhet i nyhetsbildet de siste årene mot aktuelle hendelser som hærværk, skyting, drap og gjengaktivitet blant ungdommen. Dermed er det en økende innsats i utvikling av et tryggere lokalmiljø med gode skolearenaer, møteplasser, fritidsaktiviteter og mange lavterskeltilbud. Det har blitt intervjuet fire informanter som jobber forebyggende mot marginalisering blant ungdom. Der Disse jobber i bydel Søndre Nordstrand, barne- og ungdomsskole, innsats Mortensrud og Mortensrud felleskap.

Datamaterialet. Dataene som samles inn har blitt analysert gjennom en stegvis-deduktiv induktiv metode, heretter kalt SDI-modellen, der man jobber fra rådata til teori, men hvor den ikke er blitt brukt like strukturert. Hovedformålet med denne oppgaven er å belyse det forebyggende arbeidet på Mortensrud og undersøke tiltakene som er iverksatt samt deres virkning på det forebyggende arbeidet på forskjellige nivå. Tidlig intervensjon er viktig i det oppsøkende arbeidet, der en sterk relasjon til de sosialfaglige kan erstatte manglende støtte og stimuleringen ungdom får fra hjemmebane og hjelpe ungdommen vekk fra «gata».

Sosialfaglige bruker nettverksteori aktivt som et verktøy for å oppnå sosial kontroll over ungdommen gjennom kontrollteori. Dette innebærer å jobbe med tidlig intervensjon på universelt og selektivt nivå, der det å ha et nært forhold til sosialarbeidere kan erstatte manglende støtte og oppmuntring hjemmefra og hjelpe ungdommen å unngå negative miljøer. En viktig del av dette arbeidet er å utvikle ungdommens nettverk til å være positivt og støttende. Ved å gripe inn tidlig, kan dette bidra til å forebygge samfunnet mulige kostnader og utvikling av problem, spesielt hvis ressursene til frivilligheten prioriteres. Videre forskning bør fokusere på betydningen av mobilisering og tidlig intervensjon for å forebygge kriminalitet og sosial utstøting.

Abstract

Mortensrud has been in the news a lot in recent years due to events such as vandalism, shootings, homicides, and gang activity among young people. As a result, there is a growing effort to develop a safer local community with good school facilities, meeting places, recreational activities, and many low-threshold offerings. Four informants working on preventive measures against youth marginalization have been interviewed. They work in the district of Søndre Nordstrand, primary and secondary schools, “Innsats Mortensrud” and “Mortensrud fellesskap”. The collected data has been analyzed through a stepwise-deductive inductive method (SDI-model), where data is worked through to theory, but not used as structured. The main purpose of this task is to shed light on the preventive work in Mortensrud, investigate the measures taken, and their impact on preventive work at different levels. Early intervention is important in outreach work. A strong connection and a healthy relation between marginalized youth and the local social workers could possibly replace the lack of support and stimulation that they get from home. This will further help the youth to get off the “streets”. Social workers actively use network theory as a tool to achieve social control over young people through control theory. This involves working with early intervention at a universal and selective level, where having a close relationship with social workers can replace the support and encouragement that young people may lack at home and help them avoid negative environments. A significant part of this work is to develop young people's networks to be positive and supportive. Early intervention can help prevent potential costs to society and the development of problems, especially if resources are prioritized for voluntary work. Further research should focus on the importance of mobilization and early intervention in preventing crime and social exclusion.

Forord

Takke alle informantene som deltok i denne studien og veileder Ellen Andenes for fine veiledninger.

Jeg vil også takke Rabia Berfin Duydu og Erlend Juliebø og Pernille Våge for emosjonell støtte og motivasjon gjennom oppgavens svingninger. Jeg er veldig glad i dere.

Gjennom dette studie har jeg uheldigvis også klart å fått kneskålen ut av ledd, så det takkes Jenni, Fride, Oda, Tor og Trond for å ta vare på meg under skaden.

Og takk til andre medelever for lange dager og netter sammen på skolen.

Innholdsfortegnelse

<i>Eigenerklæring</i>	<i>ii</i>
Sammendrag	iii
Abstract	iv
Forord	v
1.0 Innledning	1
2.0 Kunnskapsgrunnlag	3
2.1 <i>Bakgrunn</i>	3
2.2 <i>Teoretisk utvalg</i>	5
2.2.1 <i>Marginalisering og sosial kontroll</i>	5
2.2.2 <i>Forebyggende arbeid</i>	6
2.2.3 <i>Sosial nettverksteori</i>	7
2.3 <i>Forskning på Felt</i>	9
3.0 Metode	11
3.1 <i>Metodisk valg i forskningsprosessen</i>	11
3.3 <i>Intervju</i>	14
3.4 <i>Transkribering og dataanalyse</i>	14
3.5 <i>Kvalitetsvurderinger</i>	15
3.6 <i>Etiske vurderinger</i>	16
4.0 Funn	17
4.1 <i>Universelt nivå</i>	17
4.2 <i>Selektivt nivå</i>	19
4.3 <i>Indikativ nivå</i>	23
5.0 Diskusjon	26
5.1 <i>Hvordan jobber sosialfaglige for å forebygge på universelt nivå?</i>	26
5.2 <i>Hvordan jobber sosialfaglige for å forebygge på selektivt nivå?</i>	27
5.3 <i>Hvordan jobber sosialfaglige for å forebygge på indikativ nivå?</i>	29
6.0 Konklusjon	31
Bibliografi	33
vedlegg 1: Intervjuguide	36
Vedlegg 2: Førespurnad om deltaking som informant i studentprosjekt	38
Samtykkeerklæring	40

1.0 Innledning

Fremveksten av nye marginaliserte grupper skaper en ny urban underklasse som ikke lar seg integrere i samfunnet gjennom det ordinære arbeidsmarkedet. Dette er preget av en kombinasjon av dårlig fysiske omgivelser, svake språkbeherskelses, etniske subkulturer, opphoping av kriminalitet og rusmisbruk (Schiefløe, 2019, s. 273). Med den økende bekymringen blir det også henvist til såkalte «svenske tilstander» i Oslo, hvor det problematiseres for hvorvidt det er en reel beskrivelse av nå dagens samfunnsutfordringer (Johansson, 2018).

De siste årene har oppmerksomheten i blant annet nyhetsbildet i økende grad blitt rettet mot aktuelle hendelser som hærverk, skyting, drap og gjengaktivitet blant ungdommen på Mortensrud (Rosef et al., 2021). Dette skaper en økende bekymring for – men også marginalisering av – ungdommen, der det stadig er nye medieoppslag, bekymringer fra innbyggerne i delbydelen, skolen, politiet og flere (SALTO, 2021, s.9).

Forebyggende arbeid handler om å forhindre uønskede og negative forhold den enkelte eller samfunnet disponerer, som utenforskap (Garsjø, 2018, s. 26). Dermed har det blitt en økende innsats i utviklingen av Mortensrud som et tryggere lokalmiljø og der fokuset rettes mot gode skolearenaer, møteplasser og fritidsaktiviteter for ungdommen tilhørende på Mortensrud (SALTO, 2021).

En viktig forutsetning for at den enkelte kan delta i arbeidsmarkedet og skape et godt liv er når en får til å mestre skole og utdanning. Dette kan gjøres ved å styrke tiltak for å fremme deltagelse og styrke mulighetene til ungdommen. Gode oppvekstvilkår er altså avgjørende for ungdommens mulighet til læring og utvikling. Det blir da viktig med tidlig intervensjon overfor barn og unge (Meld. St. 32, 2020, s. 11).

Denne oppgaven skal undersøke hvilke måter «de sosialfaglige», slik som sosionomer, barnevernspedagoger og andre med sosialfaglig relevans, jobber forebyggende mot marginalisering blant ungdommen på Mortensrud.

Med utgangspunkt i dette brukes det i denne oppgaven et kvalitativt semistrukturert intervju med fire informanter som jobber forebyggende på Mortensrud. De sosialfaglige jobber i bydel Søndre Nordstrand, barne- og ungdomsskole, Innsats Mortensrud og en frivillig organisasjon som heter Mortensrud fellesskap, der det jobbes oppsøkende mot ungdom for å forebygge og sikre ungdommen bort fra «gatene». Dette danner denne oppgavens problemstilling:

«Hvordan jobber en sosialfaglig for å forebygge marginalisering blant ungdommen på Mortensrud?»

For å forske på det forebyggende arbeidet som blir gjort på Mortensrud skal fokuset være på forebyggende strategier på tre nivå, noe som danner utgangspunktet for forskningsspørsmålene:

«Hvordan jobber sosialfaglige for å forebygge på universelt nivå?»

«Hvordan jobber sosialfaglige for å forebygge på selektivt nivå?»

«Hvordan jobber sosialfaglige for å forebygge på indikativ nivå?»

2.0 Kunnskapsgrunnlag

2.1 Bakgrunn

I denne oppgaven vil begrepet «ungdommer» for enkelthetens skyld referere til både barn, ungdom og unge voksne fra 10-25 års alder.

Delbydelen Mortensrud, som omfatter Mortensrud og deler av delbydelen Bjørnerud, har stor variasjon i sosioøkonomisk status og bebyggelse (Andersen et al., 2018). Innbyggertallet på Mortensrud var omtrent 5 300 i 2021, der 13% var i aldersgruppen 14-23 år. 13% av familiene med barn på Mortensrud er lavinntektsfamilier og 14% av befolkningen bor trangt (SALTO, 2021, s.10).

I en levekårsrapport kommer det frem at 7% av barn uten innvandrerbakgrunn bor i lavinntektshusstander, mens det tilsvarende tallet for barn med innvandrerbakgrunn er 41%, altså nærmest 6 ganger høyere (Kristin Aarland & Ingar Brattbakk, 2020).

Det særskilte med Mortensrud er at det har den eneste T-banestasjonen i hele bydel Søndre Nordstrand og er knyttet til et senter, torg og et stort idrettsanlegg. Dette gjør Mortensrud til et naturlig knutepunkt med reisemuligheter til Oslo sentrum og andre områder i bydelen. I umiddelbar nærhet ligger også barneskolen, ungdomsskolen og Mortensrud aktivitetshus. Sentrum i Mortensrud er dermed et populært møtested for ungdommen (SALTO, 2021).

Både skolene, politiet og oppvekst- og fritidssektoren har fått ekstra innsatser for å oppnå målet om et tryggere lokalmiljø på Mortensrud. I tillegg har Oslo sør-satsingen (2018-2026), som er en av flere områdesatsinger i hovedstaden, blitt iverksatt de siste årene. Formålet med denne er å forsterke og videreutvikle nærmiljøet gjennom å forbedre tjenestene innenfor utdanning, sysselsetting og oppvekst. Fem millioner kroner årlig er satt av fra Byrådet til forebyggende arbeid i delbydelen. Dette innebærer blant annet å eksponere flere trygge voksne for ungdommen, for eksempel gjennom miljøarbeid, utekontakt og SaLTo-samarbeidet (SALTO, 2021).

En viktig forutsetning for at den enkelte kan delta i arbeidsmarkedet og skape et godt liv er når en får til å mestre skole og utdanning. Dette kan gjøres ved å styrke tiltak for å fremme deltagelse og styrke mulighetene til ungdommen. Gode oppvekstsvilkår er altså avgjørende for ungdommens mulighet til læring og utvikling. Det blir da viktig med tidlig intervensjon overfor barn og unge (Meld. St. 32, 2020, s. 11). I regjeringmeldingen introduseres Like

muligheter i oppveksten (2020-2023) som er en samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (Meld. St. 32, 2020). Målet er forebygging av videreføring av utenforskap og fattigdom til nyere generasjoner. Dette er planlagt gjennom tilbud som muliggjør utdanning, gode fritidsaktiviteter og trygge boforhold for barn i lavinntektsfamilier. For en bedre samordning på tvers av ulike aktører må samarbeidet forsterkes og et mer helhetlig lokalt arbeid gjøres. En del av strategien er å tilrettelegge for at ulike sosiale entreprenører og frivillige kommer inn i samarbeidet om de unge (Meld. St. 32, 2020, s. 67).

Ifølge Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (heretter kalt sosialtjenesteloven) har kommunen ansvar for innbyggernes velferd innenfor blant annet helse, sosial, oppvekst og utdanning, kultur og fritid. De har også et særskilt ansvar for de som faller utenfor eller der de ordinære tiltakene ikke strekker til, slik som hos marginalisert ungdom. Det kommer frem i sosialtjenesteloven §1 at «Formålet med loven er å bedre levekårene for vanskeligstilte, bidra til sosial og økonomisk trygghet (...)». Videre understreker loven viktigheten av sosial inkludering, aktiv deltagelse i samfunnet og overgang til arbeid. Det forebyggende arbeidet med sosiale utfordringer, utsatte barn og deres familier er et viktig mål med sosialtjenesteloven. Det sosialfaglige arbeidet med forebygging og oppfølging er sentralt i et mer fullverdig tjenestetilbud for grupper som faller utenfor og opplever sosiale vansker (Sosialtjenesteloven, 2009).

En av verdiene som former det etiske grunnlaget for den sosialfaglige arbeideren er anerkjennelse av ulikhet og ikke-diskriminering. Dette innebærer å jobbe mot forskjellsbehandling på bakgrunn av kultur, kjønn, språk, etnisitet, sosioøkonomisk status, religion og livssyn, alder, politiske verdier mm. Likevel er det viktig å sette inn tilpassede tiltak der det trengs, i motsetning til en mer standardisert likebehandling. Den sosialfaglige har ansvar for å bevisstgjøre seg brukerens og sin egen kulturelle bakgrunn og hvordan disse spiller inn på opplevelsen og vurderingen av en situasjon. Det er altså viktig å hensynta perspektivene til de involverte og bruke denne forståelsen for å utvikle et godt faglig skjønn (FO, 2019, s.4-5).

2.2 Teoretisk utvalg

I denne delen skal det bli først presentert marginalisering og sosial kontroll før det går videre på det forebyggende arbeidet. Avslutningsvis tar denne oppgaven for seg sosial nettverksteori.

2.2.1 Marginalisering og sosial kontroll

Marginalisering er både en prosess og en tilstand som beskriver individer eller grupper som er på vei til å bli - eller som allerede er - sosialt utstøtt og perifere på viktige sentrale samfunnsarenaer som familie, skole, fritids- og arbeidsliv (Øia, 2013, s.30). Disse arenaene utgjør en kontekst for samhandling med andre og definerer rammer og føringer for ungdommens handlinger. Som aktører har ulike arenaer noe å si for hvilke forventninger som stilles til ungdommen. På skolen er han/hun en elev, i en arbeidssituasjon er ungdommen ansatt og i hjemmet er ungdommen en sønn eller datter. Alle de ulike rollene kommer med unike forventninger til handling og oppførsel som ungdommen må oppfylle. Generelt søker ungdommer med et problematisk forhold til sine samfunnsarenaer mot jevnaldrende i samme situasjon, som de deltagende i gjengkriminalitet. Tilhørighet til et gjengmiljø kan oppfylle noen grunnleggende behov for en del ungdommer, slik som tilhørighet, aksept, status, mestringsfølelse, identitetsbygging og styrke som den enkelte ikke får til å dekke på egenhånd. Til tross for at deltakelse i et gjengmiljø ofte forutsetter kriminelle handlinger, kan ønsket om å oppfylle slike behov være viktigere enn kriminalitetens potensielle konsekvenser (Klyve, 2006, ss. 71-76; Øia, 2013, ss. 28-30).

Sosial kontroll er et samlet begrep for metoder og mekanismer som tjener for å sikre konformitet og regelfølgning i et samfunn. Den sosiale kontrollen kan være uformell eller primær, gjennom uformelle sanksjoner. Dette vil foregå mellom mennesker i uformelle relasjoner og sosiale nettverk. Sosial kontroll kan også være formell, også kalt sekundærkontroll, som omfatter staten og det offentlige gjennom regler og lover (Schiefløe, 2019, s. 399; Uglevik, 2019; Øia, 2013, ss. 28-30).

Kontrollteori handler om hvorfor noen er mer tilbøyelig til avvikende handlinger, som kriminalitet, enn andre. Hovedpoenget i teorien er at mange kan fristes til avvikende eller ulovlige handlinger, men at de fleste avstår grunnet potensielle sosiale konsekvenser dersom en blir oppdaget (Schiefløe, 2019, ss. 394-395). Dette avhenger av tilknytningen til samfunnet og hva en kan "vinne og tape" ved kriminelle handlinger. Involvering i antisosial atferd henger sammen med involvering i kriminalitet (Schiefløe, 2019, s. 348). Ifølge Øia (2013) er

antisosial atferd, i et overordnet perspektiv, et resultat av manglende integrasjon eller bånd til samfunnet og er avhengig av hvorvidt den enkelte er bundet til samfunnets institusjoner. Samfunnets institusjoner forstås som strukturer av samfunnet som på en grad utgjør staten og det offentlige - formell - og det nære mellom mennesker i uformelle relasjoner og nettverk - uformell. Dersom disse båndene er svake, blir internaliseringen av normer og verdier også svakere. Sagt på en annen måte kan ungdommen i mindre grad bli styrt av for eksempel respekt for voksne og reglene som blir satt av dem. Dette kan igjen føre til konflikt, aggressivitet og fiendtlighet (Øia, 2013, ss. 30 og 43).

«Kontrollteorien fremhever fire former for sosiale og kulturelle bindinger» (Schiefløe, 2019, s. 395) som motvirker antisosial atferd. Disse er sosiale tilknytninger, engasjement, involvering og tiltro. Den sosiale tilknytningen er forholdet av sterke relasjoner til andre. Dette kan være med på å styrke internaliseringen av normer og verdier. Engasjement går ut på hvor mye som er investert i den eksisterende situasjonen, som økonomi, sosiale og arbeidsmessige forhold. Jo mer tid og anstrengelser en setter inn, jo mer har en å tape. Involvering tar for seg ungdommens oppmerksomhet rettet mot aktivitetene i sosiale eller private karakterer. Tiltro går ut på at en har tiltro til verdier, normer og moral samt respekt for autoriteter som befinner seg i samfunnet (Schiefløe, 2019, s. 395; Uglevik, s.80 2019; Øia, 2013, s. 30).

2.2.2 Forebyggende arbeid

Forebyggende arbeid handler om å forhindre negative og uønskede fenomener ved samfunnet eller som den enkelte disponerer. Ved å forebygge er man problemorientert ved å innhente kunnskap og kartlegge risikofaktorer. Dette er sentralt for å gripe inn og hindre årsaker og negative prosesser fra å utvikle seg. Å sette i gang tiltak medfører sannsynligheten for og konsekvensene av at en uønsket hendelse inntreffer. Dette kan gjøres ved å eliminere eller redusere risikofaktorer (Garsjø, 2018, ss. 25-26 og 38).

En sentral del av forebyggende arbeid er oppsøkende sosialt arbeid med ungdom og oppsøkende tjenester som utekontaktarbeid. Hovedfokuset her er tidlig intervensjon for de

unge i marginaliserte deler av samfunnet (Erdal, 2006, s. 16). Forebyggingsarbeid er viktig for å redusere marginalisering, slik som deltagelse og rekruttering av ungdom i gjengkriminalitet. Arbeidet kan skje på tre ulike nivå; universell, selektiv og indikativ forebygging (Klyve, 2006, s. 77). Universell forebygging er det første nivået og tar for seg strategier og tiltak som gjelder for alle mennesker i befolkningen. Det andre nivået, selektiv forebygging, går ut på strategier og tiltak rettet mot risikogrupper eller risikosituasjoner. Selektiv intervensjon bygger på forutsetningen om at det å identifisere utsatte grupper og iverksette tiltak vil redusere risikoen for at de utvikler problemer. Slike grupper kan være unge lovbrytere og unge mennesker fra marginaliserte grupper. Indikativ forebygging er strategier eller tiltak rettet mot enkeltindivider med tydelig identifisert problem og som allerede har falt ut (Klyve, 2006, ss. 77-78; Rundskriv Q-16, 2013).

Helsefremmende arbeid fokuserer mer på årsaker til at det går veien enn årsaker til at det ikke gjør det. Målet er styrke forholdene hos individet eller i samfunnet som bidrar til helse og trivsel. Her er man ressursorientert ved å rette fokuset mot de beskyttende faktorene for å se på de positive virkningene (Garsjø, 2018, ss 27-38). Beskyttelsesfaktorene handler blant annet om å ha et støttende sosialt nettverk.

2.2.3 Sosial nettverksteori

Det sosiale nettverket forstås som kvaliteten til og kvantiteten av de sosiale relasjonene samt hvilken funksjon de har for oss (Mæland, 2020, ss. 104-109). Schiefloe (2019) viser til individuelle-, kontekstuelle- og partielle nettverk som tre nettverkstilnærminger. Det individuelle nettverket deles i tre soner ut fra relasjonens styrke og viktighet. Disse er intimsone, den effektive sone og den utvidede sone (Schiefloe, 2019, s. 350). Intimsone, også beskrevet som primærsonen, er personer man har sterkest bånd til og har ofte og omfattende kontakt med. Dette kan være foreldre, søsken, kjæreste eller nære venner. Den primære sone består av et fåtall relasjoner (Schiefloe, 2019, ss. 350-351).

Den effektive sone, også beskrevet som sekundærsonen, består av relasjoner som oppleves som verdifulle og nyttige (Schiefloe, 2019, s.350), men som ikke er like sterke som i primærsonen. Dette kan bære blant annet bekjente, venner, naboer og alle andre man har en relasjon til som ikke inngår primærsonen. Hvor mange relasjoner en persons effektive sone består av vil variere. Noen kan ha et veldig lite nettverk, mens andre, da typisk personer med sentrale posisjoner i store organisasjoner, politikk og i utdanning, vil kunne ha større (Fyrand, 2016; Schiefloe, 2019, ss. 330-351). Funksjonene i nettverket vurderes ut fra hva personen

oppfatter at den får fra det nettverket, som følelsesmessig påfyll, støtte og bekreftelse. Dette fører til en styrket følelse av kjærlighet, omsorg, tillit og empati, og kalles sosial støtte (Mæland, 2020, ss. 106-107).

Den tredje sonen er nettverkets indirekte eller utvidede sone. Denne består av relasjoner som oppstår indirekte, ofte gjennom at man kjenner noen som igjen kjenner noen. Disse type relasjonene kan være nyttige og kan brukes for å få tak i informasjon, veiledning og råd (Mæland, 2020, ss. 106-107) samt andre goder som man ikke kan finne i primær- og sekundærnettverket. Tilgang til den utvidede sonen forutsetter at man har et nettverk i de to andre sonene (Fyrand, 2016; Schiefloe, 2019, ss. 348-351).

Kontekstuelle nettverk tar «utgangspunkt i et kollektivt kontekstuel nivå» (Fyrand, 2016, s.103). Målgruppen er altså utvidet fra å være en enkeltperson til å omfatte uformelle relasjoner som knytter mennesker sammen i en felles kontekst. Konteksten i nettverket omfatter og betyr omgivelsene eller sammenheng og er vanligst å bruke i geografiske områder slik som lokalsamfunn og bomiljø. Nettverkstilnærmingen brukes for å analysere hvilke måter beboerne er knyttet til hverandre gjennom uformelle relasjoner, samt karakterer og mønstre disse har. Analysen gir oss dermed innhold og strukturelle karakterer blant de mange mennesker man ønsker å studere og kalles strukturell analyse (Fyrand, 2016, ss. 103-104; Schiefloe, 2019, s. 352).

Partielle nettverkstilnærminger «retter oppmerksomheten mot bestemte type relasjoner» (Schiefloe, 2019, s. 352). Det består av mennesker som opplever å ha fellesskap eller samarbeid basert på felles interesser for tema som fører til felles aktiviteter. Denne tilnærmingen brukes for å observere hvordan det dannes nettverk som forbinder ulike folk innenfor et bestemt interesseområde eller tema. Aktuelle tema kan være mobilisering, maktforhold og grunnlag for kollektiv atferd. Deltagelse i slike nettverk er altså svært viktig for å få nødvendig innflytelse over utviklingen innenfor bestemte områder og saker, målrettet informasjon, samt fremme egen utvikling, posisjon og rolle (Fyrand, 2016, ss. 105-106; Schiefloe, 2019, s. 352)

2.3 Forskning på Felt

Mortensrud er et område som har fått mye oppmerksomhet i nyhetsbildet og fremstår som en plass med mye kriminalitet og marginalisering i lokalsamfunnet. I en norsk kvalitativ studie ble det undersøkt gutter som «leker getto» i Groruddalen (Rosten, 2017). Territoriell stigmatisering som begrep brukes om urban marginalisering og blir beskrevet som en prosess der et område blir stigmatisert og nedverdiget på bakgrunn av negative fordommer og stereotypier som er knyttet til området. Denne type stigmatisering kan ha en negativ innvirkning på de unge og på deres identitetsutvikling. Rosten (2017) understreker også viktigheten av å jobbe for å motvirke territoriell stigmatisering og skape positive identiteter og tilhørighet for unge i stigmatiserte områder. Kunnskap om «ghettolek» og territoriell stigmatisering kan brukes til å utvikle forebyggende tiltak som tar hensyn til ungdommenes opplevelser av stigmatisering og deres behov for følelse av fellesskap og tilhørighet (Rosten, 2017). En annen studie i Sverige viser at barn av innvandrere har høyere forekomst av risiko for å bli registrert for kriminalitet enn barn av svenske foreldre, der forskjellene i registrert kriminalitet mellom barn av innvandrere og av svenske knyttes til sosioøkonomiske faktorer og diskriminering (Hallsten et al., 2013).

Den amerikanske sosiologen Robert D. Putnam er velkjent for sitt arbeid innenfor studiet av sosial kapital og samfunnsengasjement, og «bowling alone» regnes som et av hans mest kjente verk (Putnam, 2000). Forut for at det foreligger fattigdom og andre faktorer som kan føre til kriminell oppførsel viser den amerikanske sosiologen til kriminologen Robert J. Sampson. Han har gjennom mange empiriske studier konkludert med at det foreligger tre faktorer ved lokalsamfunn som kan øke risikoen for kriminalitet og vold. Den første faktoren omgår lokalsamfunnene som er preget av sparsomme bekjentskapsnettverk og anonymitet. Den andre faktoren omhandler uovervåkede tenåringsgrupper, svekket kontroll over offentlige plasser og områder. Den siste faktoren handler om at det er lav sosial deltagelse i lokale aktiviteter (Putnam, 2000, ss. 307-308).

Artikkelen "Arbeidsinkludering av utsatt ungdom" (Frøyland, 2020) baserer seg på en kvalitativ studie av en inkluderingsprosess og undersøker hvordan en arbeidsinkluderingsprosess kan bidra til å regulere marginalisering blant ungdommer. Studien er basert på intervjuer med ungdommer og ansatte i en inkluderingsprosess i Oslo, og argumenterte for at inkluderingsprosesser kan være en viktig del av sosialfaglig arbeid med marginaliserte ungdommer. Prosessen setter søkelys på å gi ungdom en mulighet til å få

arbeidserfaring og øke sin arbeidskompetanse. Den var delt inn i flere faser der ungdommen fikk opplæring og veiledning i blant annet hvordan å søke jobb, hvordan å stille opp i intervjuer samt arbeidsetikk. De ble også tilbudt deltidsjobber og praksisplasser, samt å få oppfølging og støtte fra ansatte i prosjektet. Funnene i artikkelen viser at inkluderingsprosessen bidro til å øke ungdommenes selvtillit og følelse av tilhørighet til samfunnet, og at det å ha en jobb bidro til å redusere risikoen for kriminalitet og marginalisering. Videre argumenteres det også for at slike prosesser kan være en viktig del av sosialfaglig arbeid med marginaliserte ungdommer og at det er viktig å ha en helhetlig tilnærming som tar hensyn til ungdommens individuelle behov og muligheter (Frøyland, 2020).

En amerikansk studie studerte forholdet mellom tilrettelagt undervisning blant elever på ungdoms- og videregående skole og frafall (Morgan et al., 2010), der frafallstallet hadde en lavere forekomst for de som hadde tilrettelagt undervisning, enn de som ikke hadde det.

Videre viser en annen forskning, betydningen av familien man vokser opp i er stor og at forskjellene i hvordan man har vokst opp viser seg tidlig. For barn og unge som har omsorgsgivere med forskjellige vansker, som sosioøkonomiske eller psykiske, blir konsekvensen ofte mindre stimulering og støtte hjemme (Dietrichson et al., 2017). Dermed får skolene, bydelen og de sosialfaglige et særlig viktig ansvar for å støtte barns utvikling og kompensere for den manglende stimuleringen og støtten hjemmefra.

3.0 Metode

3.1 Metodisk valg i forskningsprosessen

Hovedformålet med denne oppgaven er å belyse det forebyggende arbeidet på Mortensrud og å undersøke tiltakene som er iverksatt samt deres virkning på forebygging av ungdomskriminalitet på forskjellige nivå.

Ettersom denne oppgaven har et fokus på det konkrete arbeidets virkning og opplevelse blir det brukt en kvalitativ tilnærming gjennom et semistrukturert intervju med fire informanter som jobber på forskjellige plan på Mortensrud. Målet med dette er å få en innsikt i det arbeidet som gjennomføres for å forebygge marginalisering på Mortensrud blant ungdommene, både for å kartlegge hva som blir gjort og for å forsøke å få innsikt i hva en lykkes med eller synes er utfordrende ved det forebyggende arbeidet. Dermed fungerer semistrukturerte intervjuer godt, fordi de gir åpenhet for å spore litt av intervjuguiden og innhente mer informasjon fra informantene (Stokken et al., 2022, s. 155). Fokuset i intervjuene er basert på forskningsspørsmål og teorier innen hva som kan styrke det forebyggende arbeidet, slik som nettverksteori, relasjon, mestring og motivasjon. Dataene som samles inn har blitt analysert gjennom en stegvis-deduktiv induktiv metode, heretter kalt SDI-modellen, der man jobber fra rådata til teori, men hvor den ikke er blitt brukt like strukturert (Tjora, 2021, s.20).

3.2 Utvalget

For å få innsikt i hvordan det forebyggende arbeidet foregår på Mortensrud, valgte jeg å intervju ansatte med sosialfaglig utdanning som jobber forebyggende. Jeg valgte Mortensrud som et demografisk utgangspunkt i forskningen, da det er et stort fokus på det forebyggende arbeidet i denne delbydelen.

Jeg valgte mine informanter med den hensikt å skape en helhetlig og sammensatt forståelse av det forebyggende arbeidet på Mortensrud. Jeg ønsker å se på forebyggende arbeid på ulike nivå, hvordan arbeidet utføres, samt hvilke vurderinger og erfaringer profesjonsutøverne har gjort. Med den hensikt har jeg valgt å hovedsakelig intervju informanter som jobber i bydel Søndre Nordstrand, barne- og ungdomsskole innsats Mortensrud og Mortensrud fellesskap. Flere av informantene jobber også kombinert innenfor flere områder og prosjekter som for eksempel Innsats Ung, Mennesket bak uniformen, Din fremtid, Natteravn, Mortensrud-Aker

Sportsklubb og Mortensrud fritidsklubb. Alle informantene er over 25 år og har arbeidserfaring fra 5 til 28 år. Jeg valgte å intervju to miljøterapeuter, en lærer og en innsatskoordinator. Informantene består av tre menn og en kvinne.

På bakgrunn av at jeg selv har bodd og er oppvokst på Mortensrud samt har hatt studierelatert praksiserfaring på ungdomsskolen der, fikk jeg et innblikk i hvilke informanter som ville være relevante for problemstillingen. Jeg fikk etablert kontakt med informantene gjennom en ansatt jeg fikk kjennskap til etter å ha vært i praksis. Disse informantene jobber aktivt med det forebyggende arbeidet mot marginalisering og er tenkt å være et godt utvalg da de har varierende oppgaver innenfor feltet. På grunn av oppgavens begrensninger mtp. Omfang og tid innhentet jeg ikke flere informanter for å utforske den aktuelle problemstillingen.

Informant	Arbeidsområde	Dato gjennomført	Lengde intervju
Innsatskoordinator for kriminalitetsforebyggende arbeid	Bydel Søndre Nordstrand	28.03.2023	59 min
Miljøterapeut	innsats Mortensrud, barne- og ungdomsskole, Mortensrud fritidsklubb.	28.03.2023	1 t 4 min
Lærer/ miljøarbeider	Ungdomsskole	29.03.2023	1 t 1 min
Miljøterapeut	Mortensrud Fellesskap (frivillig organisasjon)	01.04.2023	30 min
totalt			3 t 34 min

Tabell 1: Oversikt over type informanter med intervjutidspunkt og lengde.

3.3 Intervju

Det ble tatt utgangspunkt i et semistrukturert intervju, altså et intervju med halvfast struktur med rom for spontane oppfølgingsspørsmål (Tjora, 2021, s.295). Her var fokuset på åpne spørsmål slik at informanten og intervjueren kunne ha en åpen dialog der informantene hadde mulighet til å gå dypere inn på temaene. Det ble også tatt utgangspunkt i en intervjuguide (Stokken et al., 2022, ss. 154-155) der hovedspørsmålene ble omformulert fra oppgavens forskningsspørsmål til et mer hverdagslig språk (se vedlegg 1: intervjuguide). For hvert av forskningsspørsmålene ble det stilt spørsmål om hvilke tiltak informantene hadde på sine respektive arbeidsplasser for de ulike gruppene. Eksempelvis om de hadde egne tiltak rettet mot hele ungdomsgjengen, de i risikogruppen og ungdommer som allerede har problemer eller har falt ut. Videre ble det stilt oppfølgingsspørsmål i forhold til innholdet informantene snakket om. Informantene pratet fritt og reflekterte mye rundt spørsmålene som ble stilt, noe som førte til at det ble formulert oppfølgingsspørsmål ut fra det som ble fortalt og var nyttig å utforske videre for å besvare problemstillingen. Dette førte til en naturlig flytende dialog om forskjellige tema, som utfordringer med foreldreansvar og hvordan å komme inn på ungdommen. Intervjuene ble gjennomført etter informantenes arbeidstid gjennom videoplattformen Teams, hvor det ble gjort lydopptak. Etersom informantene ble stilt relativt åpne spørsmål, kom de ofte med lange og delvis ustrukturerte svar. For å unnlate å avbryte dem underveis i en tankerekke, valgte jeg å forløpende skrive stikkord om ulike tema som ble tatt opp, spørsmål jeg hadde underveis eller om det var noe de fortalte som jeg ønsket å høre mer om. Dette bidro til å holde intervjuene oversiktlig og fokusert.

3.4 Transkribering og dataanalyse

Da oppgaven er inspirert av SDI-modellen (Tjora, 2021, s. 20), ble det tatt utgangspunkt i noen teorier før analyse av datamaterialet. Etter at intervjuene var utført ble det gjort en mer åpen, altså induktiv, analyse av rådataene etter transkriberingen. Etter transkripsjonsprosessen dannet det informantene la mest vekt på, altså temaene, teoridelen for oppgaven.

Dataprogrammet MAXQDA 2022 (VERBI Software, 2021) ble brukt til å transkribere og manuelt kode dataen. Under transkripsjonen var målet å transkribere så nært som mulig til det informantene sa, med unntak av da informantene rettet på seg selv eller brukte tenkeord som

“Hm...” eller “Eh...”. Til å begynne med tok jeg utgangspunkt i de forskjellige forebyggingsnivåene som kodeetiketter. For eksempel «universell», «sektiv» og «indikativ», men jeg valgte å tilføye koder underveis i prosessen der dette ble vurdert nødvendig. Dette var koder som for eksempel «trygge voksne», «primær kontroll» og «tillit» og dannet til slutt 37 kodeetiketter og 327 koder. Etter å ha kodet datamaterialet, så jeg etter ulike mønstre og sammenlignet disse.

3.5 Kvalitetsvurderinger

Når man skal vurdere kvaliteten i en kvalitativ undersøkelse brukes ofte kriteriene pålitelighet, gyldighet og generaliserbarhet (Tjora, 2021, s. 259). Gyldighet handler ifølge Tjora (2021) om hvorvidt det er en sammenheng mellom prosjektets utforming og funn og de spørsmålene man ønsker å finne svar på, altså hvorvidt de svarene en finner i forskningen, faktisk er svar på de spørsmålene som forsøkes å stille (Tjora, 2021, s. 260). Det som er med på å styrke gyldigheten for denne studien er at informantene jeg intervjuet jobber direkte med sosialfaglig arbeid for marginalisert ungdom på Mortensrud, altså kjernen i denne studiens problemstilling. Når det har blitt valgt informanter som jobber direkte mot problemstillingen, styrker dette også påliteligheten ved at studien gir innblikk fra de engasjerte sosialfaglige. Dette ga et inntrykk av ærligheten i intervjuene fra informantene, der man både får et perspektiv på de som jobber på en instans, etat og som frivillig. Til tross for at det var en nokså åpen dialog i intervjuene, lente jeg meg sterkt på intervjuguiden for å holde meg innenfor tema, noe som også var med på å styrke gyldigheten.

Pålitelighet går ut på om hvor stor tillit leseren kan ha til den informasjonen som blir presentert i denne forskningen (Tjora, 2021, s. 263). Hvilke teoretiske og pragmatiske valg som har blitt tatt vil kunne styrke påliteligheten og forforståelsen av problemstillingen samt hvilke spørsmål som har blitt satt opp, i forkant av intervjuene. Et slikt pragmatisk valg var for denne studien å bruke et avgrenset demografisk område som hovedfokus, samt å hente informanter på ulike arbeidsplasser. Ved å se på et avgrenset område blir studiens fokus rettet mer på lokale tiltak og sosialfaglig arbeid på lokalt nivå. Å bruke informanter fra ulike arbeidsplasser er også med på å styrke undersøkelsens validitet, fordi det gir et mer mangfoldig blikk på det forebyggende arbeidet i området. Det gir også mulighet til å se

forskjeller og likheter mellom det sosialfaglige arbeidet som gjennomføres i delbydelen. Det er likevel viktig å fremheve at det ikke er alle plan som omfattes av denne undersøkelsen, at de som blir intervjuet ikke nødvendigvis representerer arbeidsplassen som helhet og at det derfor er mulighet for et større og mer helhetlig syn på Mortensruds forebyggende arbeid.

I kvalitativ forskning vil det alltid være en eller annen form for generalisering som mål (Tjora, 2021, s. 267). Generaliserbarhet er knyttet til forskningens relevans utover det utvalget som brukes i studien. Tjora (2021) bruker begrepet moderat generalisering for å tenke på generalisering i en mer strukturell forstand. Det blir her opp til forskeren å beskrive i hvilke situasjoner resultatene som forekommer i en studie kan være gyldige. I denne studien er det ikke som hovedpoeng at undersøkelsen skal være overførbar til andre delbydeler eller områder i Oslo, men heller å få inspirasjon for hvordan det forebyggende arbeidet blir gjort på Mortensrud (Tjora, 2021, ss. 267- 268).

3.6 Etiske vurderinger

Datainnsamlingen og -håndteringen i denne studien er i samråd med godkjenning gitt fra NSD den 31.05.2022 med referansekode 821942. Alle informantene ble tildelt et samtykkeskjema i forkant av intervjuene, hvor det ble belyst om hvordan informasjonen vil bli brukt, informantenes rett til anonymisering og deres rett til å trekke seg i løpet av eller etter intervjuet. Alle informantene bekreftet deres samtykke til å ta lydopptak og alle personopplysninger samt alle data vil bli slettet innen 30.06.2023. Det har blitt gjort fortløpende etiske vurderinger på håndteringen av datamaterialet, slik som anonymisering av informantene og andre som blir nevnt i intervjuene. Alle informantene har blitt anonymisert for enkelthetens skyld etter ønske om dette fra en av informantene.

4.0 Funn

Denne studien søker kunnskap om hvordan en sosialfaglig jobber for å forebygge marginalisering blant ungdommen på Mortensrud. Med utgangspunkt i forskningsspørsmålene undersøkes det først hvordan sosialfaglige jobber på det universelle nivået, etterfulgt av arbeidet på et selektivt nivå og til slutt på et indikativ nivå. I disse delkapitlene vises det også til utfordringer de sosialfaglige møter på samt hva som fungerer for å løse de utfordringene som de møter i arbeid med ungdommen.

4.1 Universelt nivå

På det universelle nivået viser datamaterialet at det er satt søkelys på å styrke nærmiljøet. Informantene mente dette var viktig for å skape et «levende nærmiljø». Å styrke nærmiljøet gjøres blant annet gjennom å mobilisere voksne ut i nærmiljøet, noe som informantene mener at fungerer som et viktig kriminalitetsforebyggende tiltak:

«[...] økt voksentetthet er i seg selv kriminalitetsforebyggende, fordi en ungdom som røyker hasj, de synes det er ubehagelig når mammaen til kompisen kommer gående forbi. Så ungdommen vil på en måte ... på mange måter avstå fra en del ting, som de ikke ville avstått fra, hvis de var ute helt alene i området og satt borte i et parkområde da».

Samtidig som det er et søkelys på voksentetthet, viser datamaterialet også at det jobbes med «å guide» barn og unge inn på en fritidsaktivitet der ungdommen har steder å ferdes i fritiden. Det er bygget opp et helhetlig tilbud med mange lavterskeltilbud på Mortensrud av både aktiviteter, arrangementer og idrett. Her viser datamaterialet klart viktigheten av å skape trygge voksne og oppholdsplasser i nærmiljøet:

«[...] det er viktig å gi ungdommen et sted å være hvor det er trygge personer. Fordi hvis de ikke får tilbud om å være hvor det er trygt så kan det være at de, i mangel på

andre steder, henger rundt senteret, hvor det er et negativt ladet miljø med innsalg av kriminalitet, mye rus [...] Og der er det kriminelle miljøet kjempesmart, når det kommer til rekruttering. For der ser dem jo gjerne ut ... de som er litt ensom, og som kanskje ikke har noe særlig tilhørighet, det å inkludere dem inn.»

Skolearenaen har også spilt en stor rolle i å gi ungdomsskoleelever en plass å ferdes etter skoletid. Dette er et lavterskeltilbud hvor skolen holder sine lokaler åpent etter skoletid og i ferier, der ungdommen og de trygge voksne kan finne på ulike aktiviteter på skolen eller dra på «ekskursjoner» slik som Tusenfryd. Her jobber mange oppsøkende mot ungdommen, der både Innsats Mortensrud, ansatte i miljøteamet på skolen, samt flere engasjerte voksne, jobber for å bygge opp ungdommens sosiale krets og hjelpe ungdommen der det trengs: «så vi jobber med helsefremmende og trygghetsfaktorer for alle».

Gjennom analysen ble det også tydelig at ungdommen har uttrykt at det er vanskelig å søke jobb på grunnlag av et stigma Mortensrud har fått, der to av informantene sier slik:

«[...] vi opplever at veldig mange unge føler at det å være fra bydelen ... å være fra Mortensrud spesielt, kanskje er forbundet med noe negativt. Så endre det narrativet da».

«[...] de vil ha jobb, de vil tjene penger: vi får ikke jobb, det er vanskelig for oss å få jobb fordi vi har en annen hudfarge, fordi vi heter rare navn og fordi vi sier vi bor på Mortensrud».

Dermed har nærmiljøet utviklet mange ressurser for ungdommen, der det er flere engasjerte som ønsker å hjelpe ungdommen og jobber som en premissleverandør for å fremme deres ønsker og behov: «at de får en plattform hvor ungdommen kan utfolde seg». På grunnlag av dette har de sosialfaglige jobbet med å etablere et jobbsenter på Mortensrud som ungdommen

kan ha nytte av. Dette er et jobbsenter som er en del av NAV, men som er lokalisert i området og fikk navnet «Din fremtid». Det ble etablert da de unge medvirket til et ønske og et behov for et jobbsenter: «et sted de kan søke jobb som ikke er inne i NAV sine lokaler». I tillegg er det også blitt etablert et forbildeprosjekt i samarbeid med jobbsenteret, der det er et fokus på å fremme gode rollemodeller og forbilder fra bydelen som har gjort det bra i ulike bransjer for å «endre det narrative» som Mortensrud har fått.

Gjennom analysen var det klart at den generelle forebyggingen på universelt nivå, kan fungere kriminalitetsforebyggende ved å arbeide med mobilisering av trygge voksne på Mortensrud og inkludering av ungdom på arenaer som skole, idrett- og fritidsklubber, der det befinner seg trygge voksne. Ved tilstedeværelse av trygge voksne viser dataen til at ungdommen får medvirke gjennom de sosialfaglige til ønsker og behov.

4.2 Selektivt nivå

Før presentasjon av sosialfaglige arbeidsmåter på selektivt nivå vil oppgaven presentere de ulike risikofaktorene som beskrives av informantene. Datamaterialet viser tydelig tre faktorer: (1) sosioøkonomiske utfordringer, (2) trangboddhet og (3) lite eller manglende integrering og engasjement fra foresatte. Det er spesielt den siste risikofaktoren som informantene fremlegger som svært utfordrende i det forebyggende arbeidet. Flere av informantene beskriver at de får en slags forsørgerrolle for ungdommer som sliter:

«Det er ansvarsfraskrivelse fra foreldrene med at de sender dem ut, lite engasjement overfor skolen og hva som skjer på skolen, ikke møte opp på utviklingssamtale, møte opp til foreldremøte, lite tilstedeværelse i området. Og der kan det være ulike årsaker. Det kan være familiære ting med yngre barn, det kan være språkutfordringer ...»

En av informantene fremhever at det er viktig å jobbe med disse risikofaktorene og påvirke disse der det lar seg gjøre:

«Hva er det vi mennesker egentlig trenger? I bunn og grunn så trenger vi trygghet. Og det kommer inn for eksempel hvordan generelt man har det i hjemmet sitt, på skolen og fritidsarenaen. Så hvis vi deler døgnet i tre kategorier da, så er det de tre arenaene som man har mulighet til å påvirke innenfor beskyttelsesfaktorer opp mot risikofaktorer».

Videre viser datamaterialet at forebyggende arbeid rettet mot sårbar ungdom ikke bare påvirkes av relasjonen mellom ungdom og foreldre/foresatte, men også relasjonen til de sosialfaglige aktørene. Av de som ble intervjuet, var det tre av informantene som beskrev hvordan de på hver sin måte jobber aktivt for å komme tettere på ungdommen og skape tillit. Det oppleves at de sosialfaglige som skal bygge en relasjon til ungdommen har et «fortrinn» dersom de for det første er oppvokst i delbydelen og for det andre har opplevd noe ungdommen kan relatere seg til:

"Vi kjenner så å si alle ungdommene her. Så terskelen for å ta kontakt med oss er mye lavere enn det ville ha vært andre steder. [...] tilliten der i mye større grad da».

«Jeg deler min livshistorie, jeg er jo selv en drop-out [...] og da føler de også at de kan gi tilbake. [...] da viser jeg og uttrykker jeg forståelse for noe av det de kanskje går igjennom nå da. Selv om det ikke trenger nødvendigvis å være det samme.»

I likhet med det å selv vokse opp i delbydelen, kan det å oppsøke ungdommen på et tidligere stadium være med på å danne grunnlag for videre relasjonsbygging. En av informantene jobber et storefri i uka på de tre barneskolene på Mortensrud. Ved å jobbe slik danner informanten en relasjon og kan engasjere ungdommen videre inn på aktiviteter som arrangeres av Mortensrud aktivitetshus, også kalt "klubben". Herav får den sosialfaglige tatt opp tråden om det som skjedde på skoletid, etter skolen ved å også jobbe på klubben på

kveldstid. Å jobbe slik fører også til at de unge allerede har en kjennskap til den sosialfaglige, som i tillegg jobber på ungdomsskolen:

«I en overgangsfase på ungdomsskolen, så er vi de trygge voksne som de kjenner. Og etter hvert som prosjektet går, så har jo vi både et og to års kjennskap til de ungdommene som begynner på ungdomsskolen»

Når de sosialfaglige har etablert kontakt og kommet nærmere ungdommen, jobbes det videre med sosioøkonomiske utfordringer som en av de sentrale risikofaktorene. Dette gjøres blant annet ved at de sosialfaglige engasjerer ungdommen inn i sosiale arena uten sosioøkonomiske belastninger på hjemmebane:

«[...] bydel står for det økonomiske, medlemsavgift, treningsavgift, altså om det er opp imot fotball, håndball, boksing, bryting, bueskyting altså ... hvis man kan vekke en interesse for ungdommen med idrett eller andre type aktiviteter så kan vi hjelpe de med det økonomiske»

Ovenfor beskrives blant annet hvordan skole og jobbsenteret er tiltak på universelt nivå, men det iverksettes også tiltak rettet mer spesifikt mot ungdommer i faresonen. Ifølge en av informantene blir det eksempelvis holdt av noen få plasser for sårbar ungdom på fritidsaktiviteter etter skoletid eller i ferier, og i noen tilfeller vil ungdom i faresonen prioriteres med sommerjobber.

I tillegg til at de sosialfaglige når inn til ungdommen, jobbes det også for å styrke relasjonene og tillit mellom ungdommen og politiet i området, som ifølge HKH rapporten er svekket (SALTO, 2021, s. 7). Informantene viser til at tiltak som Mennesket bak uniformen er med på å bygge tillit mellom ungdommen og uniformtjenester.

Selv om det er mye som fungerer tilsynelatende bra på selektivt nivå, er en utfordring overfor bydelen sin fordeling av budsjett. Informantene ga uttrykk for at det forebyggende arbeidet ikke er en lovpålagt tjeneste, slik som eldreomsorg og barnevernstjenester er. Det som skjer så er at det forebyggende arbeidet blir «korte ressurser» da det blir kuttet penger fra de forebyggende tjenestene til favør for de lovpålagte. Dette fører til at det ender opp med mange prosjekter som muligens ikke varer lenge og skaper nok en tydelig frustrasjon hos informantene:

«Det krever et budsjett og det budsjettet til faste stillinger, finnes ikke, men det finnes 10 millioner i året i prosjektpenger fra byrådsavdelinga fra Oslo og rådhus»

Alle informantene mente at dette var med på å svekke det forebyggende arbeidet og de sosialfagliges evne og mulighet til å skape relasjoner til ungdommen. En informant sier:

«Å skape relasjoner som de ungdommene har en tillit til er der over tid. Så gidder ikke den ungdommen å fortelle deg så fryktelig mye, for han vet at: det er ikke sikkert du er der i morra»

Det kommer frem at informantene jobber for å nå inn til den sårbare ungdommen og skape sterke relasjoner og tillit, også med uniformerte tjenester, samt bygge styrke og guide de unge vekk fra «gata». Skolen opererer for å gjøre det hyggeligere for ungdommen å komme både på skoletid og etter, og holder også av plasser for de sårbare til aktiviteter. Der jobb og aktiviteter blir de største arbeidene som foregår for å styrke den unge og det som er rundt ungdommen i de kriminelle miljøene.

4.3 Indikativ nivå

Videre viser datamaterialet hvordan samarbeidet med ungdommen skjer på “frivillig basis” der ungdommen selv må ønske hjelp. Materialet viser likevel at det er vanskelig å komme inn på enkeltindivider med tydelig identifiserte problemer og at tiltak rettet mot slik ungdom for det meste foregår gjennom «polisiær samarbeid». Informantene gir også uttrykk for at det er enklere å jobbe forebyggende på selektivt nivå med ungdommer i faresonen, enn det er å jobbe med ungdom som allerede har etablert et fotfeste i kriminelle miljøer. Det beskrives blant annet som mer komplekst, utfordrende og sammensatt.

For de som har falt ut fra videregående skole viser datamaterialet at ansvaret faller over på ungdomsskolen igjen:

«Så hvis det blir drop-out da så faller det ansvaret delvis tilbake til skolen og de som jobber på skolen, med å sørge for å skaffe de alternative aktiviteter, søke seg på en ny skole. Og det er i samarbeid med oppfølgingstjenesten eller OT (oppfølgingstjenesten) på videregående.»

Her jobber de sosialfaglige for å forebygge frafall på skolen ved å følge opp ungdommene, noe en informant mener er kriminalforebyggende; «måten man forebygger kriminalitet på, det er jo å forebygge utenforskap og frafall». Skolen jobber for å tilrettelegge undervisning for dem som har annerledes behov, for eksempel for ungdom som synes det å følge tradisjonell undervisningsplan kan være utfordrende. Skolen legger til rette for å gjøre hverdagen enklere gjennom ulike tiltak. Det kan være alt fra å føre undervisning mer praktisk til små justeringer som å starte skoledagen en time senere, ifølge informantene. Denne informanten, som har både lærer- og miljøarbeiderperspektivet, jobber sammen med skolen og hjemmet for å finne fritidsløsninger for ungdommen på skolen.

Også jobbsenteret jobber nært med oppfølgingstjenesten i forbindelse med disse elevene ved å jobbe med innsøking i skole og sysselsetting. Videre er det et tiltak som kalles unge

gjengangere som er for dem som har flere enn fire saker hos politiet. Dette er for å forebygge lovbrudd hos ungdommer. En av informantene jobber direkte opp mot disse ved å følge opp samtaler, følge dem til konfliktrådet, bli med til politiet eller i samtale med foreldre og på denne måten være med på å forebygge mulig frafall fra skolen. I forhold til sysselsetting kan det dog bli store utfordringer å hjelpe dem som har fått et fotfeste i det kriminelle miljøet. Ifølge en informant kan man ikke alltid forvente at ungdommer skal gi slipp på de godene som miljøet tilbyr dem, slik som frihet og i noen tilfeller en solid økonomisk gevinst. Det kommer frem i datamaterialet at de sosialfaglige ikke nødvendigvis strekker til ved å bare tilby en jobb, men at de må vise dem ulike alternativer og være realitetsorientert med dem, noe det er mangler på:

«Hvilke fordeler det er for å leve et anstendig og normalt liv, ha en god inntekt, ha trygge rammer og ikke måtte se seg over skulderen hele tiden, så fortelle litt om fordelene og ulempene ved å være på den andre siden av loven da og at det på sikt ikke medfører noe godt. Som regel, i Norge, så blir man tatt, ikke sant: du kan holde på i 10 år, men til syvende og sist så vil du bli tatt [...] å fortelle litt om konsekvensene og samtidig bidra med å skaffe arbeid som kanskje kan passe vedkommende da”

Videre viser data til at det likevel er for få verktøy mot de som er på indikativ nivå, noe som er hovedutfordringen for de sosialfaglige:

«Jo mer en kommer oppover i den trekanten, jo færre verktøyer har vi ofte. At jeg utfordrer bydelen og på Mortensrud nå til å se på: Hvilke verktøyer er det vi har i den oransje skuffen, til de som har utvikla kriminalitet eller som har falt utenfor. Og som har et forhold hos politiet, de som ikke ønsker kontakt med oss da. Hvordan skal vi nå dem?»

Som vist tidligere vises det til manglende involvering på hjemmebane, spesielt på indikativ nivå. Særlig for de som har falt utenfor viser datamaterialet til hvordan de sosialfaglige kunne ha jobbet med disse foreldrene, som en mangel:

«Veien der er via deres eget nettverk, via religiøse samfunn. [...] Og at de for noen kanskje innenfor deres egen etnisitet som kommer inn til familien og stiller de kritiske spørsmålene. Får mor og eller far til å begynne å reflektere over: hva er det egentlig barnet mitt gjør og hvorfor engasjerer jeg meg ikke i deres liv»

På det indikative nivået ser det ut som arbeidet oppleves som vanskeligere for informantene. De møter større utfordringer i målet om å nå ut til ungdommen ettersom arbeidet skjer på en mer eller mindre frivillig basis. Det vises til at skolen og jobbsenteret jobber for å hjelpe ungdommen tilbake på rett spor og at forebygging av frafall hjelper mot det kriminalitetsforebyggende arbeidet. Likevel har man mangel på ressurser å bruke på ungdommen som har etablerte problemer, noe som er særlig gjeldende for de som ikke ønsker kontakt med de sosialfaglige og som allerede mangler støtte på hjemmebane. Funnene sier noe om hvordan sosialfaglige kunne ha jobbet for disse gjennom å bruke deres eget nettverk, for eksempel gjennom religiøse samfunn eller direkte kontakt med familien til ungdommen.

5.0 Diskusjon

5.1 Hvordan jobber sosialfaglige for å forebygge på universelt nivå?

Ovenfor har vi sett at informantene anser voksentetthet i nærmiljøet som et viktig forebyggende tiltak på universelt nivå. Det blir tydelig at de sosialfaglige arbeider for å skape et levende miljø ved å mobilisere voksne ut i omgivelsene på Mortensrud. Som tidligere nevnt tar kontekstuelle nettverk (Schiefløe, 2019, s.352) for seg de uformelle relasjonene som knytter mennesker sammen i en felles kontekst. På Mortensrud kan mobilisering av trygge voksne være en måte å motvirke eksistensen av uformelle relasjoner som bidrar til å svekke de sosiale nettverkene i lokalmiljøet. Man kan slik argumentere for at de sosialfaglige har et felles interesseområde for å forebygge kriminalitet og er deltagende i partielle nettverk (Schiefløe, 2019, ss. 352-353), der det jobbes med utviklingen for å fremme Mortensrud og redusere kriminalitet. Videre viser funn at det jobbes med å guide ungdommen inn på trygge arenaer der ungdommen kan ferdes etter skoletid. Ved å jobbe slik kan en argumentere for at de sosialfaglige jobber for å utvikle ungdommens sosiale nettverk, der dette er med på å øke fellesskapet blant ungdommen. Dette er med på å utvikle tettere relasjoner og bygge større nettverk som er trygge blant ungdommen for å utvikle mulige nære vennskap i intimsonen eller den effektive sonen (Schiefløe, 2019, ss. 348-352) hos deres nettverk.

Funnene viser også at de sosialfaglige fungerer som et talerør for å levere ungdommens ønsker og behov. Her kan en argumentere for at de sosialfaglige fungerer som en del av ungdommens effektive sone, der de sosialfaglige er med på å hjelpe ungdommen til å skaffe ressurser, som for eksempel gjennom jobbsenteret og forbildeprosjektet, der ungdommen får tilgang til informasjon, veiledning og råd. Dermed fungerer disse tiltakene og de ansatte som jobber her som en del av ungdommens utvidede sone (Schiefløe, 2019, ss.348-358). Videre kan det også argumenteres for at dette er med å styrke miljøet og ungdommens tilhørighet til området ved å jobbe for å endre et narrativ som har utviklet seg på Mortensrud, ved at disse tiltakene fungerer for å utvikle omgivelsene og relasjonene i det kontekstuelle nettverket og ved å forebygge den territorielle stigmatiseringen (Rosten, 2017) på Mortensrud.

Effekten av å styrke sosiale nettverk kan også støttes av eksisterende forskning, slik om Robert J. Sampsons tre faktorer ved lokalsamfunn som kan øke risikoen for antisosial atferd (Putnam, 2000, ss. 307-308), der den ene faktoren viser til en svekket kontroll over offentlige

plasser og områder som er tilgjengelig for ungdommen. Ifølge rapporten i HKH (2021) er det store guttegjenger med innslag av vold, slåsskamper, salg av narkotika og rekruttering (SALTO, 2021, s. 7). Dermed kan det argumenteres for at de sosialfaglige jobber for å få et sterkere, tryggere og mer levende miljø fordi økt voksentetthet på Mortensrud kan være med på å redusere tilbøyeligheten for antisosial atferd hos ungdommen.

En annen grunn til at voksentetthet kan fungere som et forebyggende tiltak er at det å øke antall voksne i nærmiljøet også fører til et høyere antall uformelle kontrollører. Med utgangspunkt i kontrollteori, som sier at mangel på kontroll kan lede til kriminalitet, kan det tenkes at mangel på kontrollører i ungdommens omgivelser, både formelle og uformelle, kan øke deres tilbøyelighet til kriminell atferd (Uglevik, 2019). En kan da også se at økt voksentetthet kan fungere som en form for uformell sosial kontroll overfor antisosial atferd ved ungdommen i omgivelsene på Mortensrud. En svakhet ved denne metoden er likevel at det å øke antall kontrollører ikke nødvendigvis reduserer mengden kriminalitet, men heller føre til en forflyttelse av problemet over til nye områder.

5.2 Hvordan jobber sosialfaglige for å forebygge på selektivt nivå?

Funn viser at det foreligger tre arenaer som de sosialfaglige har mulighet til å påvirke gjennom for å forebygge kriminalitet og frafall blant ungdommer i risikozonen. Disse er hjemmet, skolen og fritidsarenaer. Det er her ungdommen inngår i en kontekst med andre, noe som igjen kan definere rammer og føringer for ungdommenes handlinger (Øia, 2013). Da disse arenaene er tett forbundet med ungdommens sosiale nettverk kan det argumenteres for at nettverkene hos de sårbare kan utvikle seg i negativ retning, der ungdommen kan dras inn på kriminelle løpebaner. Ifølge Schfloe (2019) er antisosial atferd gjerne forbundet med nettverksbaserte aktiviteter (Schiefloe, 2019, s. 361). Dermed jobber de sosialfaglige for å knytte de sårbare til samfunnets institusjoner (Øia, 2013, ss. 30 og 43) ved å jobbe med å forsterke bånd og relasjoner til samfunnet og forebygge utvikling av antisosial atferd.

For å kunne jobbe slik viser funn videre til at det er viktig med kvalitetsrelasjoner. På den ene siden kan det argumenteres for at den ene informant jobber nærliggende for tidlig

intervensjon ved å bygge en relasjon og møte ungdommen på barneskolen, etterfulgt av å ta opp tråden på klubben, for så å følge dem hele veien gjennom ungdomsskolen. Dette bygger tillit hos ungdommen (Erdal, 2006, s.16-17) og hjelper dem å utvikle et sunnere nettverk. Når det i tillegg er vist i funnkapittelet at det er mye ansvarsfraskrivelse i hjemmebane kan det argumenteres for at den sosialfaglige fungerer som en relasjon knyttet til ungdommens primære sone (Schiefløe, 2019, s. 350), der ungdommen kan få følelsesmessig påfyll og sosial støtte (Dietrichson et al., 2017). Dette ser vi også gjennom de to andre informantene som knytter en kvalitetsrelasjon i kraft av å være oppvokst i det samme området eller ha opplevd noe ungdommen kan relatere seg til.

Som tidligere beskrevet trekker informantene frem ikke bare økonomiske hindringer på ungdommenes hjemmebane, men også de sosialfagliges møte med manglende ressurser på arbeidsplassen. De fremhever blant annet at manglende økonomisk satsning oppleves som et hinder i bygging av kvalitetsrelasjoner til utsatt ungdom. Da det forebyggende arbeidet ikke ligger som en lovpålagt tjeneste (Rundskriv Q-16, 2013, s. 4) og en ikke har råd til å ansette faste stillinger over tid, kan en tenke at dette kan være en utfordring for dem som jobber mot den sårbare gruppen. Likevel kan det argumenteres for at det vil koste samfunnet flere millioner enn bare noen få, når det forebyggende arbeidet ikke når frem tidlig på grunnlag av manglende ressurser. Ifølge Klyve (2006) estimeres det at en "klientkarriere" for en tung stoffavhengig ville kunne påføre samfunnet 18,96 millioner kroner i aldersrommet 16-44 år, sammenlignet med kun noen få millioner med tidlig intervensjon i ungdomsalder (Klyve, 2006, s. 80)

Når man tar for seg kontrollteoriens fire former for å motvirke antisosial atferd (Schiefløe, 2019, s. 395), kan man argumentere for at den sosiale tilknytningen her blir etablert til de sosialfaglige. Gjennom å bygge sterke relasjoner til ungdommen kan sosialfaglige bidra til internalisering av positive sosiale normer og verdier (Schiefløe, 2019, s. 395). Likedan kan tiltak på selektivt nivå som forbipasserte ungdommenes individuelle sosioøkonomiske utfordringer, slik som at bydelen dekker kostnader for aktiviteter og idrett, bidra til å skape engasjement hos ungdommen. Her jobbes det for å engasjere og motivere ved for det første å hjelpe dem med å få og beholde jobb og dermed bidra til en egen økonomisk inntekt. En kan

si at de sosialfaglige jobber for å involvere ungdommen inn i sosiale aktiviteter og motivere dem inn uten en følelse av at en ikke har råd til det. Slikt arbeid kan også åpne for at ungdommen danner andre sosiale tilknytninger og involvering i aktiviteter som opptar ungdommens fritid på en positiv måte. Informantene jobber også med å bygge tillit mellom ungdommen og politiet. Her kan en argumentere for at de sosialfaglige, som er en del av ungdommens primærsone (Schiefløe, 2019, s.350), kan bidra til en bedre relasjon og respekt for autoriteter i området. Dersom slikt arbeid kan innvirke ungdommenes tiltro til politiet som institusjon, kan man argumentere for at arbeidet, i henhold til kontrollteori, kan ha en kriminalitetsforebyggende effekt (Schiefløe, 2019, s. 395). Man kan også argumentere for at de sosialfaglige er med på å bygge opp forhold for sosiale og kulturelle bindinger, der ungdommen har mer å tape ved involvering av antisosial atferd enn i utgangspunktet (Schiefløe, 2019, s. 395).

5.3 Hvordan jobber sosialfaglige for å forebygge på indikativ nivå?

Når man beveger seg mot indikativ nivå viser funnene hvor komplekst og utfordrende arbeidet på dette nivået er. Når det forebyggende arbeidet ikke er en lovpålagt tjeneste fungerer alt arbeidet her på frivillig basis (Rundskriv Q-16, 2013, s.4). Likevel mener informantene at den mest effektive måten man kan jobbe forebyggende med slik ungdom er ved å følge dem opp på skolen. Dette støttes i regjeringmeldingen, der det fremheves at mestring av skole og utdanning er en svært viktig forutsetning for deltakelse i arbeidslivet (Meld. St. 32, 2020, s. 11).

Videre viser funnene også viktigheten av å tilrettelegge undervisningen for ungdommer med spesielle behov. På den ene siden viser forskning at dette kan redusere forekomsten av frafall på skolen (Morgan et al., 2010), noe som igjen kan føre til økt deltagelse i arbeidslivet når ungdommen mestrer skole og utdanning (Meld. St. 32, 2020, s. 11). Her jobber også jobbsenteret for å følge opp ungdommen, både imot innsøking av skole og sysselsetting. Når det gjelder jobb kan en ifølge forskningen se at en arbeidsinkluderingsprosess bidrar til å regulere marginalisering og at en bør ta hensyn til ungdommens individuelle behov og muligheter (Frøyland, 2020). Likevel kan dette bli vanskelig for dem som tjener godt i det kriminelle miljøet. Funn viser at det er da er viktig å gi ungdommen et realitetsorientert syn

for fremtiden. Ettersom kriminalitet på den ene siden kan gi ungdommene en opplevelse av mestring, styrke og status (Øia, 2013, ss. 28-30), kan de sosialfaglige bidra til å vise de mer langsiktige konsekvensene av kriminell virksomhet.

Et annet viktig tema for informantene og noe som fremheves som en risikofaktor er manglende engasjement hjemme. For de sosialfaglige jobbes det for å styrke ungdommenes relasjoner i den intime sonen, blant annet direkte med familien. For noen kan mangel på sosial kontroll være en faktor, der problemer på samfunnsarenaer kan tyde på et fravær av kontroll og sosial støtte fra foresatte hjemme. Hvordan de sosialfaglige kunne innvirket på manglende engasjement hjemme, er eksempelvis gjennom å bruke deres nettverk. Ved å gjøre dette tydeliggjøres det at det tas hensyn til de involverte og at det foreligger en grunnleggende forståelse av levekårene til en rekke marginaliserte ungdommer. Dette er med på å utvikle god faglig skjønn hos de sosialfaglige (FO, 2019, s. 4-5). Herfra jobbes det videre med foreldrenes nettverk for å hente innflytelse for den sosiale kontrollen gjennom deres effektive sone, der det befinner seg bekjente «innenfor deres egen etnisitet».

Forut for måten de sosialfaglige jobber, er det likevel tydelig at de mangler redskap i verktøykassen for forebygging på indikativt nivå, sammenlignet med de to andre nivåene. Dette indikerer at det er større fokus på å forebygge videreføring av utenforskap og fattigdom til nye generasjoner (Meld. St. 32, 2020, s. 67), og at man derfor kan argumentere for at det forebyggende arbeidet fokuserer på å forebygge en ny bølge i utviklingen av marginalisering blant ungdommen på Mortensrud.

6.0 Konklusjon

Når man ser det hele i sammenheng, er det klart at dårlige fysiske omgivelser, språkvansker, opphoping av rusbruk og kriminalitet samt etniske subkulturer skaper marginaliserte grupper som er utfordrende å integrere i samfunnet gjennom det ordinære arbeidsmarkedet. Her må skreddersydde tiltak til og det ideelle for både individet og samfunnet er å tre inn i en forebyggende rolle tidlig. Som nevnt i begynnelsen av oppgaven er tidlig intervensjon for barn og unge viktig for å fremme mestring og læring gjennom gode oppvekstvilkår. Den sosialfaglige må tørre å gå inn tidlig og å involvere seg i flere arenaer til ungdommen, særlig på skolen, fritidsarenaer og i hjemmet med foreldrene.

Denne studien har undersøkt problemstillingen «Hvordan jobber en sosialfaglig for å forebygge marginalisering blant ungdommen på Mortensrud?». Forskningsspørsmålene er kategorisert etter tre nivåer i det forebyggende arbeidet: forebygging på universelt, selektivt og indikativt nivå. Studien peker i retning av at de sosialfaglige jobber for å forebygge tilbøyeligheten til antisosial atferd på Mortensrud som et område. Her jobbes det for å øke voksentettheten i området og sette inn tiltak som reduserer både det negative narrativet ungdommen forbinder med Mortensrud og tilbøyeligheten for antisosial atferd. Utviklingen av antisosial atferd hos ungdommen forebygges ved å bygge en trygg relasjon på trygge arenaer som fritidsklubber, der disse fremmer internaliseringen av verdier, normer og moral hos ungdommen. Oppgaven gir også innsikt i et behov for å jobbe med forebygging av frafall på skolen ved å eksempelvis tilrettelegge undervisningen. Fokuset rettes mot å fremme den primære kontrollen på hjemmebane.

Studien sier også noe om viktigheten av at de sosialfaglige jobber med å styrke ungdommene gjennom tiltak som fremmer inkludering, deltagelse og fellesskap, samt forebygger utvikling av og tilbøyeligheten for antisosial atferd. Her ser man at de viktigste suksessfaktorene for arbeidet er å involvere og engasjere ungdommen der det befinner seg trygge voksne. Dette kan være gode arenaer som skolen, fritids- og idrettsklubber der nettverksbygging skjer naturlig. Informantene i denne studien legger blant annet vekt på voksentetthet i nærmiljøet som et viktig forebyggende tiltak på universelt nivå. Mobilisering av trygge voksne kan altså være en måte å motvirke uformelle relasjoner som bidrar til å svekke de sosiale nettverkene i lokalmiljøet. Det å øke antall voksne i nærmiljøet fører videre til flere uformelle kontrollører, som i følge kontrollteori kan motvirke tilbøyelighet til kriminell atferd.

Gjennom nettverksarbeidet jobbes det for å utvikle ungdommens nettverk samt å gi dem sosial støtte og hjelp til behov der dette trengs, slik som et jobbsenter. Dette viser til at det har en positiv effekt på ungdommen å ha disse trygge voksne rundt seg, men også flere andre engasjerte og frivillige som er med på å gjøre en endring. Relasjonene som blir bygget med ungdommen fremmer internaliseringen av normer, verdier og moral i et samfunn, samt reduserer tilbøyeligheten for antisosial atferd. Dette arbeidet kan gjøre en stor endring i livene til ungdommen, men også avlaste samfunnet for potensielle kostnader dersom ressursene og relasjonene tar slutt.

Denne oppgaven har undersøkt og diskutert viktigheten av det forebyggende arbeidet for ungdom på marginaliserte områder som Mortensrud. Den har sosialfaglig relevant innhold for den som ønsker å jobbe tett innpå marginalisert ungdom og sier blant annet noe om viktigheten av at den sosialfaglige er en god rollefigur og utvikler en god kvalitetsrelasjon til de unge. Sosialfaglige jobber aktivt med å bruke nettverksteori som et virkemiddel for å oppnå den sosiale kontrollen hos ungdommen gjennom kontrollteori. Dette fører til at mye arbeid som foregår på universelt og selektivt nivå tar for seg tidlig intervensjon, der en sterk relasjon til de sosialfaglige kan erstatte manglende støtte og stimulering hjemmefra og hjelpe ungdommen vekk fra «gata». Der en viktig måte å jobbe på er å utvikle ungdommens nettverk til noe positivt. Ved den tidlige intervensjonen hjelper dette med å forebygge potensielle kostnader også, hvis ressursene til frivilligheten blir prioritert. Videre forskning bør rette fokuset mot betydningen av mobilisering og tidlig intervensjon på forebyggingen av kriminalitet og utenforskap. Fremtidig forskning bør også undersøke nærmere hvilken rolle samarbeidet og koordinasjonen av ulike bydelstjenester spiller for et sterkere, mer helhetlig tilbud for sårbare ungdom før de når det indikative nivået.

Bibliografi

- Andersen, B., Nygaard, M. O., Dalseide, A. M., Mæhle, Y. M., Breistrand, H., Ruud, M. E., & Brattbakk, I. (2018). *Fellesskapets utfordringer på Bjørnerud: Fellesskapets utfordringer på Bjørnerud*. (AFI Rapport 4:2018). Arbeidsforskningsinstituttet ved OsloMet- storbyuniversitet.
- Dietrichson, J., Bøg, M., Filges, T., & Klint Jørgensen, A.-M. (2017). Academic Interventions for Elementary and Middle School Students With Low Socioeconomic Status: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Review of Educational Research*, 87(2), 243–282. <https://doi.org/10.3102/0034654316687036>
- Erdal, B. (2006). Prolog. I B. Erdal (Red.), *Ute—Inne: Oppsøkende sosialt arbeid med ungdom* (s. 15–20). Gyldendal akademisk.
- FO. (2019). *Yrkesetisk grunnlagsdokument*. Fellesorganisasjonen. <https://www.fo.no/getfile.php/1324847-1580893260/Bilder/FO%20mener/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>
- Frøyland, K. (2020). Arbeidsinkludering av utsett ungdom: – Kva slags utfordring er det? *Tidsskrift for velferdsforskning*, 23(3), 187–200. <https://doi.org/10.18261/issn.0809-2052-2020-03-03>
- Fyrand, L. (2016). *Sosialt nettverk teori og praksis* (3. utg). Universitetsforl.
- Garsjø, O. (2018). Kapittel 1—Hva mener vi med forebyggende og helsefremmende arbeid? I *Forebyggende og helsefremmende arbeid* (s. 23–44). Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Hallsten, M., Szulkin, R., & Sarnecki, J. (2013). Crime as a Price of Inequality?: The Gap in Registered Crime between Childhood Immigrants, Children of Immigrants and Children of Native Swedes. *British Journal of Criminology*, 53(3), 456–481. <https://doi.org/10.1093/bjc/azt005>

- Johansson, L. (2018). Frykten for svenske tilstander: Fra et flerfoldig begrep til en enfoldig politisk kampsak? *Norsk medietidsskrift*, 25(3), 01–14.
<https://doi.org/10.18261/ISSN.0805-9535-2018-03-06>
- Klyve, A. (2006). Marginalisering og forebygging. I B. Erdal (Red.), *Ute—Inne: Oppsøkende sosialt arbeid med ungdom* (s. 71–80). Gyldendal akademisk.
- Kristin Aarland & Ingar Brattbakk. (2020). *Analysen av levekår og demografi for levekårsutsatte byområder (Utrykt vedlegg til NOU 2020:16 Levekår i byer—Gode lokalsamfunn for alle)*. <https://nettsteder.regjeringen.no/byoglevekarsutvalget/>
- Meld. St. 32. (2020). *Ingen utenfor – En helhetlig politikk for å inkludere flere i arbeids- og samfunnsliv*. Arbeids- og sosialdepartement.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-32-20202021/id2856870/?ch=1>
- Morgan, P. L., Frisco, M. L., Farkas, G., & Hibell, J. (2010). A Propensity Score Matching Analysis of the Effects of Special Education Services. *The Journal of Special Education*, 43(4), 236–254. <https://doi.org/10.1177/0022466908323007>
- Mæland, J. G. (2020). *Sykdommers sosiale røtter*. Gyldendal.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Rosef, T., Buggeland, S. A., & Kristiansen, T. (2021, oktober 8). Overvåkingskameraer ved Mortensrud-skole knust etter forrige skyting. *VG*. <https://www.vg.no/i/v5w0Aw>
- Rosten, M. G. (2017). Territoriell stigmatisering og gutter som «leker getto» i Groruddalen. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 1(1), 53–70. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2017-01-04>
- Rundskriv Q-16. (2013). *Forebyggende innsats for barn og unge*. Det kongelige barne-, likestillings- og inkluderingsdepartement; Det kongelige kommunal- og regionaldepartement; Det kongelige arbeidsdepartement; Det kongelige helse- og

omsorgsdepartement; Det kongelige justis- og beredskapsdepartement; Det kongelige kunnskapsdepartement.

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/rundskriv_q16_2013.pdf

SALTO. (2021). *Mortensrud – mer enn hva media skriver! En kartlegging av ungdomsmiljøet på Mortensrud* (HKH rapport 2021). Bydel Søndre Nordstrand.

Schiefløe, P. M. (2019). *Mennesker og samfunn* (3. utg). Fagbokforl.

Sosialtjenesteloven. (2009). *Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven)*—Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-12-18-131#KAPITTEL_1

Stokken, R., Andenes, E., & Folkestad, B. (2022). *Handbok For Førstegongs-forskaren: Den gode empiriske oppgåva i sosialt arbeid*. Fagbokforlaget.

Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4. utgave). Gyldendal Akademisk.

Uglevik, T. (2019). *Sosial Kontroll*. Universitetsforlaget.

VERBI Software. (2021). *MAXQDA 2022 [computer software]*. <https://www.maxqda.com>

Øia, T. (2013). *Ungdom, rus og marginalisering* (1. utgave). Cappelen Damm.

vedlegg 1: Intervjuguide

Problemstilling: Hvordan jobber en sosialfaglig for å forebygge marginalisering blant ungdommene på Mortensrud?

Jeg ønsker å spørre deg om hvordan du/dere jobber forebyggende på ulike nivå: hvordan dere jobber opp mot hele ungdomsgjengen, de som er i risikogruppen og de som allerede har falt utenfor. Men først:

Innledende Spørsmål:

1. Hvilken utdanningsbakgrunn har du?
2. fortell litt om ditt arbeidsområde

Forskningsspørsmål:	Hovedspørsmål:	Oppfølgingsspørsmål:	Oppfølgingsspørsmål2:
Hvordan jobber sosialfaglige for å forebygge på universelt nivå?	Hvilke forebyggende tiltak rettet mot hele ungdomsgruppen har dere på skolen og bomiljøet?	1.Hvilke nettverksfremmende tiltak har dere for ungdommen i bomiljøet og på skolen?	1.1Hvorfor er det viktig å ha disse tiltakene?
		2.Hvilke ansvarsområder har du i forhold til organiseringen av det forebyggende arbeidet rettet mot alle ungdommer?	2.1Er det noen du samarbeider med? Hvem samarbeider du med? (internt og eksternt)
		3.Hva opplever du som utfordrende i arbeid med å sette tiltak for hele gruppen? eks	3.1Hva har du opplevd som fungerer? eks
Hvordan jobber sosialfaglige for å forebygge på selektivt nivå?	Hvilke forebyggende tiltak rettet mot risiko grupper har dere på	1.Hvem er i risikogruppen? og hvilke risikofaktorer er til stedet?	1.1Hvilket ansvarsområde har du i forhold til organiseringen av tiltakene her?

	skolen og bomiljøet?		
		2.hvordan kommer du i kontakt og bygger en relasjon med ungdommen?	2.1Hvordan styrker din relasjon til ungdommen det forebyggende arbeidet? Eks.
		3.Hva føler du at dere lykkes med det forebygge arbeidet som tar for seg risikogruppen på Mortensrud?	3.1Hva kan føles utfordrende? Hva mangler?
Hvordan jobber sosialfaglige for å forebygge på indikativ nivå?	Hvilke forebyggende tiltak rettet mot ungdom som allerede har falt utenfor har dere på Mortensrud?	Hvilke ansvarsområder har du i forhold til organiseringen av tiltakene her?	Hvem samarbeider du med for at
		Hvordan når du ungdommen og bygger du en relasjon?	Hvordan bygger du motivasjon og mestring til disse ungdommene? / hva kan være forhold som kan føre til motivasjon og mestring hos ungdommen?
		Hva oppleves som utfordrende for det forebyggende arbeidet med ungdommen som allerede har falt utenfor?	Hva er det du ser som fungerer av disse tiltakene, eller hva er det du tenker mangler?

Vedlegg 2: Førespurnad om deltaking som informant i studentprosjekt

Tredje studieår gjennomfører barnevernspedagog- og sosionomstudentane ved Høgskulen i Volda eit forskingsprosjekt i samband med bacheloroppgåva deira. Målet er å utvikle kunnskap om profesjonsutøving innanfor sosialt arbeid. Høgskulen i Volda er ansvarleg for prosjektet.

Prosjektet

Dette prosjektet her skal svare på problemstillinga « ***Hvordan jobber en sosialfaglig for å forebygge marginalisering blant ungdommane på Mortensrud?***», og samlar kunnskapar frå forskjellige tilsette med sosialfagleg utdanning på Mortensrud. Vi rettar oss til deg fordi vi har kunnskap om det forebyggande arbeidet som skjer på Mortensrud for tidleg innsats av ungdommen.

Prosjektet samlar inn kunnskapar gjennom intervju. Intervjuet vil ta omlag 45-60 minutt, og vert gjennomført digitalt. Samtalen vil handle om korleis du som profesjonsutøver er med på å forebygge ungdommen i tre nivå: for alle ungdom, ungdom i risikogruppe og ungdom som allereie har falt utanfor, samt erfaringar og opplevingar med dette. Det einaste vi treng å vite om deg, i tillegg til dette, er kva utdanning og erfaring du har. Det spør vi om i samtalen. For at vi skal sleppe å hugse alt du har sagt, tek vi lydopptak av det vi snakkar om.

Frivillig:

Det er frivillig å delta, og du kan når som helst trekkje samtykket utan å gi oss ein grunn. Dersom du trekkjer deg etter at intervjuet er gjennomført, vil alle opplysningar bli anonymisert. Vi baserer retten til å behandle opplysningar om deg på ditt samtykke.

Om du deltek:

Alle personopplysningar vert behandla konfidensielt. Ingen vil få vite at det er du som har gitt oss den kunnskapen vi får, med mindre du godkjenner at vi skriv kven du er. Om du ikkje godkjenner dette, skal det ikkje vere råd for utanforståande å skjone kva *du* har sagt når ein les oppgåva vi skal skrive. Opptaka og koplinga mellom deg og det du seier (ein såkalla «koplingsnøkkel») vert lagra i eit låst arkiv. Prosjektet vert avslutta 1/7 2023. Då vert opptaka sletta, og vi sit berre att med anonymisert materiale.

Dine rettar:

Så lenge du kan identifiserast i materialet har du rett til innsyn i det vi har registrert om deg, få desse retta eller sletta, få utlevert kopi av opplysningane og å sende klage til personvernombodet eller Datatilsynet om behandlinga av personopplysningane dine.

NSD (Norsk senter for forskningsdata AS) har på oppdrag frå Høgskulen i Volda vurdert at behandlinga av personopplysningar i prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dersom du har spørsmål, eller ønskjer å gjere deg bruk av rettane dine, ta kontakt med

- Student: Rabia Karademir på rabia_0305@live.no eller 98602313
- Lærer: Roar Stokken på roar.stokken@hivolda.no eller på 45240204.
- Personvernombod: Cecilie Røeggen på cecilie.roeggen@hivolda.no eller 70075073
- NSD: personverntjenester@nsd.no eller telefon: 55582117

Med beste helsing

Roar Stokken
Lærer

Rabia Karademir
Student

Samtykkeerklæring

Eg har motteke og forstått informasjon om prosjektet «..førebygging av marginalisering blant ungdom på Mortensrud» og har fått høve til å stille spørsmål. Eg samtykkjer til:

- å delta i intervju med videoopptak
- å delta i intervju med lydopptak
- at opplysningar om meg vert publisert på ein måte som gjer at eg kan bli identifisert

Eg samtykkjer til at opplysningane mine vert behandla fram til prosjektet vert avslutta 1/7 2023

Dato

Signatur

Namn med blokkbokstavar

